

1900-LUVUN KULTTUURIPERINNÖN SUOJELUN PERIAATTEITA

Madrid – New Delhi - Asiakirja

2017



Approaches to the Conservation of Twentieth - Century Cultural Heritage
Madrid - New Delhi Document

Approaches to the Conservation of Twentieth - Century Cultural Heritage

Madrid - New Delhi Document

2017

© ICOMOS International Scientific Committee on Twentieth Century Heritage

Website: isc20c.icomos.org

Cover image: original artwork created by Maria Gabriela Quin

Graphic Design: Maria Gabriela Quin

ISBN 978-2-918086-63-5

The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) works through its International Scientific Committee on Twentieth-Century Heritage (ISC 20C) to promote the identification, conservation and presentation of twentieth-century heritage places.

ICOMOS is an international conservation non-government organisation of conservation professionals, which acts as UNESCO's adviser on cultural heritage and the World Heritage Convention.

ESIPUHE

1900-luvun laajamittainen taloudellinen, sosiaalinen, tekninen ja poliittinen kehitys tuotti odottamattomia muutoksia. Kaksi maailmansotaa ja niitä seurannut kylmä sota, 1930-luvun lama sekä siirtomaavallan purkautuminen kaikki yhdessä muuttivat merkittävästi yhteiskunnan rakennetta 1900-luvun aikana. Nopea kaupungistuminen ja suurten kaupunkien kasvu, kiihtyvä tekninen ja tieteellinen kehitys sekä joukkoviestinnän ja liikenteen ilmaantuminen muuttivat perustavanlaatuisesti elämisen ja työskentelyn tapaa. Alettiin tuottaa uusia rakennuksia ja rakenteita sekä ennennäkemättömiä rakennustyyppisiä ja -muotoja käyttäen kokeellisia materiaaleja. Teollistuminen ja maanviljelyn koneistuminen muuttivat maisemakuvaa valtavasti. Kuitenkin verrattain vähäinen osa paikoista ja kohteista, jotka kehittyivät näiden mullistavien tapahtumien seurauksena, on luetteloitu ja suojattu niiden kulttuurihistoriallisten arvojen nojalla. Tämän vuoksi liian moni 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittävistä paikoista ja kohteista on uhanalainen. Vaikka vuosisadan puolivälin modernismin arvostus on kasvussa joillain alueilla, 1900-luvulle tyypillisten rakennusten, rakenteiden, kulttuuriympäristöjen ja teollisuusalueiden kirjo on yhä uhattuna yleisen ymmärryksen ja arvon tunnustamisen puutteen vuoksi. Aivan liian usein niitä uhkaa saneeraus, epäsopiva muutos tai yksinkertaisesti välinpitämättömyys.

Tietoisena näistä uhista, alkoivat ICOMOSin 1900-luvun arkkitehtuurin kansainvälisen tieteellisen komitean (ISC20C) jäsenet vuonna 2010 luonnostella viitetekstiä, jonka tarkoitus oli esittää sellaiset lähestymistavat ja periaatteet, joiden mukaan tulisi toimia 1900-luvun paikkoja ja kohteita vaalittaessa ja tulkittaessa. Kunnianhimoinen tavoite oli säätää kansainväliset kriteerit.

Jäsenten kesken syntyi vilkasta keskustelua, joka perustui heidän käytännön kokemukseensa maailman kaikilta eri kolkilta. Pidettiin kansainvälisiä konferensseja ja tapaamisia ja konsultoitiiin laajalti. Lopullinen teksti: 1900-luvun rakennusperinnön suojelun periaatteita, arkikielisesti nimeltään Madridin asiakirja, esiteltiin ICOMOSin 17. yleiskokouksessa Pariisissa ja sitä jaettiin espanjaksi, ranskaksi ja englanniksi kommentteja ja keskustelua varten. Vuosien 2011 ja 2014 välillä asiakirja käännettiin yli tusinalle kielelle, muun muassa venäjäksi, italiaksi, suomeksi, saksaksi, japaniksi, portugaliksi, mandariinikiinaksi, hindiksi, baskiksi ja katalaaniksi. Tämä oli osoitus siitä, että tällaiselle kansainväliselle ohjaavalle asiakirjalle oli tarvetta.

Kun saadut kommentit oli huomioitu, toinen painos julkaistiin neljällä kielellä ICOMOSin 18. yleiskokouksessa Firenzessä. Oli kuitenkin selvää, että oli tarve kokonaan uudistetulle versiolle – ja otsikolle – jotta mukaan saataisiin myös muut 1900-luvun kulttuuriperinnön tyypit kuten kulttuuriympäristöt, teollisuusalueet ja kaupunkialueet. Yhteistyö ICOMOSin Puutarha ja maisemakomitean (ISCCL), ICOMOSin Kaupunkikomitean (CIVVIH), Kansainvälisen Teollisuusperintöseura ry:n (TICCIH) sekä ICOMOSin Kansainvälisen Ilmastonmuutoksen, energiatehokkuuden ja kestävä kehityksen komitean (ISCES+CC) kanssa on menestyksekkäästi tuottanut asiakirjan, joka sisältää 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen ja kohteiden täyden kirjon.

Kolmas versio, 1900-luvun kulttuuriperinnön suojelun periaatteita, esitellään ICOMOSin 19. yleiskokouksessa Delhissä joulukuussa 2017, ja siinä on huomioitu vuosien 2014 ja 2017 välisenä konsultointiaikana saadut kommentit ja palaute. Kiitos kaikille niille, jotka antoivat panoksensa tähän prosessiin.

Me rohkaisemme kaikkia niitä, jotka ovat vastuussa 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen vaalimisesta ja puolustamisesta, hyödyntämään 1900-luvun kulttuuriperinnön suojelun periaatteita -asiakirjaa kansainvälisenä ohjenuorana ja kriteeristandardina 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja ja kohteita restauroitaessa ja hoidettaessa.

Sheridan Burke Presidentti,

ICOMOS ISC20C

Marraskuu, 2017

ICOMOS
ISC
20C

ASIAKIRJAN TAVOITE

Velvoite säilyttää ja hoitaa 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja ja kohteita on yhtä tärkeä kuin velvoitteemme säilyttää sitä aiempien aikakausien merkittävää kulttuuriperintöä.

1900-luvun kulttuuriperintö on uhattuna arvostuksen ja hoidon puutteen vuoksi. Paljon on jo menetetty ja enemmän on vaarassa. Kyseessä on elävä, kehittyvä kulttuuriperintö, ja on oleellista ymmärtää, restauroida, tulkita ja hoitaa sitä hyvin tulevia sukupolvia varten.

1900-luvun kulttuuriperinnön suojelun periaatteita -asiakirja pyrkii myötävaikuttamaan tämän kulttuurihistoriallisesti tärkeän aikakauden tuotosten soveliaaseen ja kunnioittavaan hoitoon. Olemassa olevien, kulttuuriperinnön restaurointiin liittyvien asiakirjojen merkitys tunnustetaan, mutta 1900-luvun kulttuuriperinnön suojelun periaatteita -asiakirja tuo lisäksi esille monia erityisesti 1900-luvun kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyviä seikkoja. Asiakirja kattaa täyden kirjon kulttuuriperintötyypologioita, jotka tyypillisesti tunnustetaan säilyttämisen arvoisiksi. Näihin sisältyvät arkkitehtuuri, rakenteet, kansanperintö ja teollisuusperintö sekä kulttuuriympäristöt sisältäen historialliset puistot ja puutarhat, historialliset kaupunkiympäristöt, kulttuurireitit ja arkeologiset alueet.

Tämä asiakirja on suunnattu kaikille niille, jotka ovat tekemisissä 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittäviin paikkoihin ja kohteisiin mahdollisesti vaikuttavien kulttuuriperinnön restaurointi- ja vaalimisprosessien kanssa.

Selittävät huomautukset on sisällytetty tarpeellisiin kohtiin, ja termit selittävä sanasto täydentää asiakirjan.

KEHITÄ KULTTUURISEEN MERKITYKSELLISEEN LIITTYVÄÄ TIETOA JA YMMÄRRYSTÄ

Kohta 1: Tunnista ja arvioi kulttuurinen merkitys.

1.1: Käytä hyväksytyjä kulttuuriperinnön tunnistus- ja arviointikriteerejä.

1900-luvun kulttuuriperinnön merkityksen tunnistamisessa ja arvioinnissa tulisi käyttää yleisesti hyväksytyjä kriteerejä. Tämän erityislaatuisen vuosisadan kulttuuriperintö (sisältäen kaikki sen osatekijät) on aineellinen taltiointi ajastaan, sijainnistaan ja käytöstään. Sen kulttuurinen merkitys voi olla sen aineellisissa ominaisuuksissa, joihin sisältyvät fyysinen sijainti, näkymät, arkkitehtoninen suunnittelu (sisältäen muun muassa muodon ja tilalliset suhteet, värimallit ja kulttuuriset istutukset, rakennejärjestelmät, perusmateriaalin, teknisen varustuksen sekä esteettiset ominaisuudet). Merkitys voi perustua myös kohteen käyttöön, historiallisiin, sosiaalisiin, tieteellisiin tai hengellisiin ja henkisiin ulottuvuuksiin tai todisteisiin erityislaatuisesta luovuudesta ja/tai sen aineettomiin arvoihin.

1.2: Tunnista ja arvioi yksittäisten rakennusten, rakenneryhmien sekä kulttuuristen ja historiallisten kaupunkiympäristöjen merkitys.

Jotta 1900-luvun kulttuuriperintöä voi ymmärtää, on tärkeää tunnistaa ja arvioida kaikki, mikä vaikuttaa sen merkitykseen. Tällaisia asioita ovat kulttuuriperinnön eri osatekijät, toisiinsa linkittyvien

paikkojen ryhmät tai niihin liittyvät kulttuuriympäristöt ja historialliset kaupunkiympäristöt sekä niihin sisältyvät ihmisten, ympäristön ja paikan tai kohteen vuorovaikutussuhteet.

1.3: Tunnista ja arvioi sisätilojen, kalustuksen, tiloihin liittyvien huonekalujen ja taiteen, kokoelmien, laitteiston sekä teollisen koneiston merkitys.

Jotta merkityksen voi ymmärtää, täytyy myös tunnistaa ja arvioida kohteen sisätilat, kalustus ja tiloihin liittyvät huonekalut, taideteokset ja kokoelmat sekä teollisuusalueisiin ja kulttuuriympäristöihin liittyvät laitteet ja koneisto.

1.4 : Tunnista rakenteelliset innovaatiot, muodot, rakennustekniikat sekä -materiaalit ja kunnioita niitä.

1900-luvulle oli tunnusomaista uusien innovatiivisten muotojen, rakenneratkaisujen, rakennusmateriaalien ja -tekniikoiden käyttöönotto. Nämä vuosisadan uutuudet tulisi tunnistaa ja niiden merkitys tulisi arvioida.

1.5: Tunnista ja arvioi puitteiden merkitys.

Jotta kontekstin vaikutukset kulttuurihistoriallisesti arvokkaan paikan tai kohteen merkitykseen voi ymmärtää, sen puitteetⁱⁱ tulisi tunnistaa ja arvioida. Puitteisiin ei sisälly pelkästään fyysinen/ aineellinen ympäristö vaan myös paikan tai kohteen itsensä ja sen puitteiden välinen (mm. visuaalinen, ekologinen, historiallinen, tilallinen) suhde ja vuorovaikutus.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät paikat voivat olla osa monimutkaista kokonaisuutta, jossa suhteet ulottuvat yksittäisen paikan tai kohteen rajojen ulkopuolelle.

1.6: Tunnista ja arvioi merkittävät suunnittelukonseptit ja infrastruktuuri.

Kun on kyse urbaaneista asuinalueista, teollisuusalueista ja historiallisista kaupunkiympäristöistä, tulisi kehityksen eri aikakausille ominaiset suunnittelukonseptit, -metodit ja ideat (sisältäen taustalla olevan toiminnallisen infrastruktuurin, joka kattoi sellaisia asioita kuin virta, vesi ja viemärointi) tunnistaa ja niiden merkitys tulisi tunnustaa ja säilyttää, ja sitä tulisi vaalia.

1.7: Tee ennakoivia inventointeja 1900-luvun kulttuuriperinnöstä.

1900-luvun kulttuuriperintöä tulee tunnistaa ja arvioida ennakoiden, systemaattisten selvitysten ja inventointien kautta. Toiminnan perustana tulisi olla monialaisten tiimien tekemä perusteellinen selvitys- ja tutkimustyö. Tutkimusten ja inventointien tulisi luoda pohja suojelevalle restauroinnille ja hoitomenetelmille, joihin sisältyy kulttuuriperintöön vaikuttavien tekijöiden arviointi. Arvioiden ja inventointien laatimisessa tulee olla mukana suunnittelun ja kulttuuriperinnön asiantuntijoita.

1.8: Käytä vertailevia analyysimenetelmiä kulttuurisen merkityksen toteen näyttämiseksi.

Kun 1900-luvun kulttuuriperinnön merkitystä arvioidaan, tulisi tunnistaa ja arvioida toisiinsa vertautuvia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja tai kohteita. Näin voidaan analysoida ja ymmärtää vertautuva merkitys.

PANE TOIMEEN RESTAUROINNIN SUUNNITTELUPROSESSEJA

Kohta 2: Käytä yleisesti hyväksyttyä restauroinninsuunnittelu- ja hoitometodologiaa.

2.1: Säilytä eheys ymmärtämällä merkitys ennen toimenpiteitä.

1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen eheyteen eivät saisi vaikuttaa siihen sopimattomat muutokset tai toimenpiteet. Paikan tai kohteen historian ja merkityksen asianmukainen tutkimustyö, dokumentointi ja analyysi ovat tarpeen, jotta voidaan välttää, minimoida ja hillitä siihen mahdollisesti kohdistuvia haittavaikutuksia.

Jotta voi ymmärtää, kuinka merkitys ilmenee 1900-luvun kulttuuriperinnössä, täytyy arvioida, kuinka sen eri ominaisuudet, osatekijät ja arvot vaikuttavat merkitykseen. Tämä on olennainen edellytys sille, että voidaan tehdä sopivia autenttisuutta ja eheyden hoitoa, tulkintaa ja restaurointia koskevia päätöksiä. Paikat ja kohteet muuttuvat ajan kuluessa, ja myös myöhemmillä muutoksilla voi olla kulttuurista merkitystä. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai yksittäisen kohteen eri osien restauroinnissa voi olla tarpeen käyttää erilaisia lähestymistapoja ja restaurointimetoja.

2.2: Käytä alkuperäislähteistä saatavaa tietoa niin paljon kuin mahdollista.

1900-luku tuotti suuren määrän tallenteita, jotka teknologian kehitys mahdollisti. On tärkeää käyttää näitä lähteitä, kun kerätään tietoa paikasta tai kohteesta, jotta pystytään taustoittamaan merkityksen arviointeja.

Joissain tapauksissa alkuperäiset suunnittelijat, rakentajat, asiakkaat tai muut läheisesti paikan luomiseen liittyvät henkilöt voivat mahdollisesti tarjota ensikäden tietoa. Heidän tietämystään pitäisi aina tarvittaessa hyödyntää. Suullisesti saaduttiedottulisimerkitämuistiinniinkauan, kun alkuperäisistä lähteistä on vielä mahdollista saada tietoa. Tämän materiaalin tulisi osaltaan lisätä merkityksen ymmärtämiseen tarvittavaa taustatietoa. Varovainen lähestymistapa on kuitenkin tarpeen, kun käsitellään tekijöiden näkökulmia. Kun alkuperäisen suunnitelman pyrkimyksiä arvioidaan suhteessa olemassa olevaan fyysiseen paikkaan, tulisi varmistaa, että kaikki paikan merkitykseen liittyvät arvot otetaan huomioon.

2.3: Käytä jo ennen töiden aloittamista sellaista suunnittelumetodologiaa, joka arvioi kulttuurista merkitystä ja tarjoaa menettelytapoja sen säilyttämiseen ja kunnioittamiseen.

1900-luvun kulttuuriperinnön merkityksen arvioinnissa käytetyn metodologian tulisi noudattaa kulttuuriin sopivaa restaurointisuunnittelun lähestymistapaa. Tähän sisältyy kattavan historiallisen selvitystyön tekemistä ja merkityksen arviointia sellaisten menettelytapojen kehittämiseksi, jotka edesauttavat kulttuurisen merkityksen säilyttämistä, hoitamista ja tulkitsemista. On oleellista, että tällaiset arvioinnit tehdään valmiiksi ennen töiden aloittamista, jotta voidaan varmistaa, että muutoksen ohjauksessa käyttöön otettavat restaurointimenetelmät tulevat tapauskohtaisesti määritellyksi. Tulisi tehdä restaurointisuunnitelma/hoitosuunnitelma. Paikalliset kulttuuriperinnön vaalimista koskevat asiakirjat ja paikkaan liittyvät restauroinnin julkilausumat voivat olla oleellisia.

2.4: Määrittele hyväksyttävän muutoksen rajat.

Jokaiselle rakennus- tai restaurointitoimenpiteelle tulisi määritellä selkeät menettelytavat ja suuntaviivat ennen minkään toimenpiteen aloittamista, ja näin täsmentää, missä rajoissa hyväksyttävä muutos voi tapahtua. Restaurointi-/hoitosuunnitelman tulisi määritellä kulttuurihistoriallisesti arvokkaan paikan tai kohteen merkittävät osat sekä herkästi vahingoille alttiit kohdat, paikat joissa toimenpiteet ovat mahdollisia, ihanteellinen paikan käyttö ja restaurointitoimenpiteet, jotka aiotaan tehdä. 1900-luvulle ominaiset periaatteet (kuten arkkitehtoniset sekä muut suunnitteluun ja rakenteeseen liittyvät seikat ja niin edelleen) sekä 1900-luvulla käytetyt teknologiat tulisi ottaa huomioon.

2.5: Käytä monialaista asiantuntijuutta.

1900-luvun paikkojen restauroinnin suunnittelu ja hoito vaatii monialaista lähestymistä ja kaikkien kulttuurisen merkityksen osatekijöiden ja arvojen huomioonottamista. Modernin restaurointiteknologian ja materiaalitieteiden asiantuntijoiden tekemä erityistutkimus voi olla tarpeen 1900-luvulla käyttöönotettujen ja nopeasti levinneiden, perinteisistä poikkeavien materiaalien ja työtapojen takia. Tiettyihin typologioihin, kuten teollisuusperintöön ja kulttuuriympäristöihin sekä historiallisiin kaupunkiympäristöihin perehtyneiden erityisasiantuntijoiden, tulisi olla mukana restaurointi-/säilyttämisprosessissa.

2.6: Tee suunnitelma kunnossapitoa ja jatkuvaa hoitoa varten.

On tärkeää tehdä suunnitelma kaikkien kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen ja kohteiden säännöllistä, ennaltaehkäisevää hoitoa ja jatkuvaa kunnossapitoa varten. Jatkuva ja paikkaan sopiva kunnossapito sekä kausittaiset tarkastukset ovat johdonmukaisesti minkä vain kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen parhaat säilytystoimenpiteet, ja ne vähentävät pitkällä tähtäimellä korjauskustannuksia. Kunnossapitosuunnitelma auttaa tässä prosessissa. Kulttuuriympäristöt ja historialliset kaupunkiympäristöt tarvitsevat hoitosuunnitelmia, jotta niiden merkitys pystytään säilyttämään jatkuvasti tapahtuvassa kehityksessä ja muutoksessa.

Joskus voi olla myös tarpeen tehdä nopeaa hätävakautustyötä. Pätevien ja kokeneiden ammattilaisten tulisi arvioida ja toteuttaa työ tavalla, joka minimoi vaikutuksen paikan merkityksellisyteen.

2.7: Määrittele restaurointitoimista vastuussa olevat osapuolet.

On tärkeää määritellä 1900-luvun kulttuuriperinnön restaurointitoimista vastaavat ja vastuussa olevat osapuolet. Näitä voivat olla muiden muassa omistajat, omaisuudenhoidajat, kulttuuriperintöviranomaiset, yhteisöt, julkiset toimijat/viranomaiset, paikallishallitukset, kaupunkisuunnitteluosastot ja asukkaat tai muut käyttäjät.

2.8: Arkistoi tallenteet ja dokumentoi.

Kun 1900-luvun paikkoihin ja kohteisiin tehdään muutoksia, on tärkeää tuottaa julkisiin arkistoihin

tallenteita näistä muutoksista. Tallennustapa määräytyy kohteen ja olosuhteiden mukaan.

Tallennustapoja voivat olla muun muassa kartoitus, valokuvaus, mittapiirroksot, suulliset kertomukset, laserilla tehdyt skannaukset, 3D-mallinnus ja näytteenotto sekä sellaiset tallennusprosessit, joita käytetään historiallisesti merkittävien teollisuusalueiden teollisuuskoneiston tallentamisessa, olosuhteista riippuen. Arkistoissa tehty tutkimus on tärkeä osa restauroinnin suunnittelutyötä. Omistajia tulisi rohkaista säilyttämään arkistomateriaali ja tarjoamaan se restauroinnin suorittajien käyttöön.

Jokaisen yksittäisen paikan ja kohteen erityispiirteet sekä siellä tehdyt toimenpiteet tulisi dokumentoida asianmukaisesti. Dokumentoinnista täytyy käydä ilmi kunto ennen toimenpidettä, sen aikana sekä sen jälkeen. Tämän dokumentoinnin tulokset tulisi säilyttää turvallisessa paikassa päivitettyinä ja toisinnettavissa olevina tallenteina. Dokumentoinnista on apua kohteen esittelemisessä ja tulkitsemisessä, ja se auttaa siten käyttäjiä ja vierailijoita ymmärtämään kohdetta paremmin. Kiinnostuneille tulisi taata mahdollisuus tutustua tutkimustyön avulla kulttuuriperinnöstä hankittuun tietoon sekä muihin inventaarioihin ja dokumentointeihin.

TUTKI MODERNIA MATERIALITEETTIA JA FYYSISTÄ SUUNNITTELUA

Kohta 3: Tutki 1900-luvun kulttuuriperinnön teknisiä näkökohtia ja suunnitteluperiaatteita.

3.1: Tutki ja kehitä nimenomaan 1900-luvun ainutlaatuisille rakennusmateriaaleille ja -tekniikoille kohdennettuja korjausmenetelmiä.

1900-luvun rakennusmateriaalit ja -tekniikat poikkeavat usein perinteisistä materiaaleista ja varhaisemmin käytetyistä rakentamismenetelmistä. On tarpeen tutkia ja kehittää erityisesti näille ainutlaatuisille rakennustavoille soveltuvia korjausmenetelmiä. Jotkut 1900-luvun kulttuuriperinnön ominaisuudet – erityisesti paikoissa ja kohteissa, jotka on tehty vuosisadan puolivälin jälkeen – voivat tuottaa vain niille ominaisia restaurointihaasteita, joko niissä käytettyjen kokeellisten materiaalien ja rakennustapojen vuoksi tai yksinkertaisesti siksi, että niiden korjausta eivät ole suorittaneet alan kokeneet ammattilaiset. Alkuperäiset/merkittävät materiaalit tai yksityiskohdat pitäisi tallentaa, jos ne täytyy poistaa, ja niistä tulisi ottaa talteen riittävän kattavia näytepaloja.

Ennen ensimmäistäkään toimenpidettä nämä materiaalit tulisi tarkoin analysoida, ja kaikki näkyvät ja näkymättömät vauriot tulisi tunnistaa ja ymmärtää. Joidenkin kokeellisten materiaalien elinkaari voi olla perinteisten materiaalien elinkaarta lyhyempi, ja tämä tulisi analysoida tarkasti.

Materiaalin kunnon ja ikääntymistavan tutkiminen tulisi antaa asiantuntevien, pätevien ammattilaisten tehtäväksi, ja heidän tulisi suorittaa se käyttäen tarkoin harkittuja, tuhoa aiheuttamattomia menetelmiä, joista ei ole haittaa kohteelle. Tuhoavan analyysin määrä tulisi pitää niin vähäisenä kuin mahdollista. Huolellinen tutkimus 1900-luvun materiaalien vanhenemistavasta voi olla tarpeen.

3.2: Tutki ja kehitä sopivia reagointitapoja 1900-luvulla kehitettyihin uusiin suunnittelutapoihin.

1900-luvun kuluessa kehittyi monia uusia ja kokeellisia kaupunkielämän ja -suunnittelun muotoja. Restaurointimenetelmät ja rakentamisen ohjenuorat tulisi kohdistaa siten, että

kulttuuriympäristöjen ja historiallisten kaupunkiympäristöjen suunnittelussa aikanaan käytettyjen erityisten suunnittelu- ja lähestymistapojen merkitykset säilyvät.

Kohta 4: Kehitä menettelytapoja merkityksen säilyttämiseen.

4.1: Kehitä tutkimukseen perustuvia restaurointitapoja paikan kulttuurisen merkityksen säilyttämiseksi ja tukemiseksi, ja käytä näitä menettelytapoja ohjeena muutoksenhallintaan liittyvässä päätöksenteossa.

HALLITSE MUUTOSTA, JOTTA KULTTUURNEN MERKITYS SÄILYY

Kohta 5: Tunnista ja hallitse muutospaineita, joka ovat jatkuvia.

5.1: Sekä ihmisen toiminnan että ympäristön tilan aiheuttamien muutosten hallinta on olennainen osa kulttuurisen merkityksen, autenttisuuden ja eheyden säilyttämisprosessia.

Joissain tapauksissa muutokset voivat olla välttämättömiä, jotta kulttuurisesti merkittävä paikka tai kohde voidaan säilyttää. Yksittäiset toimenpiteet sekä vähitellen kasvava muutos voivat vaikuttaa haitallisesti kulttuuriseen merkitykseen. Jos muutosten tekeminen on kuitenkin välttämätöntä, muutosten vaikutukset paikan eheyteen ja autenttisuuteen täytyy arvioida ja vaikutuksia tulee seurata.

Kohta 6: Hallitse muutosta herkällä otteella.

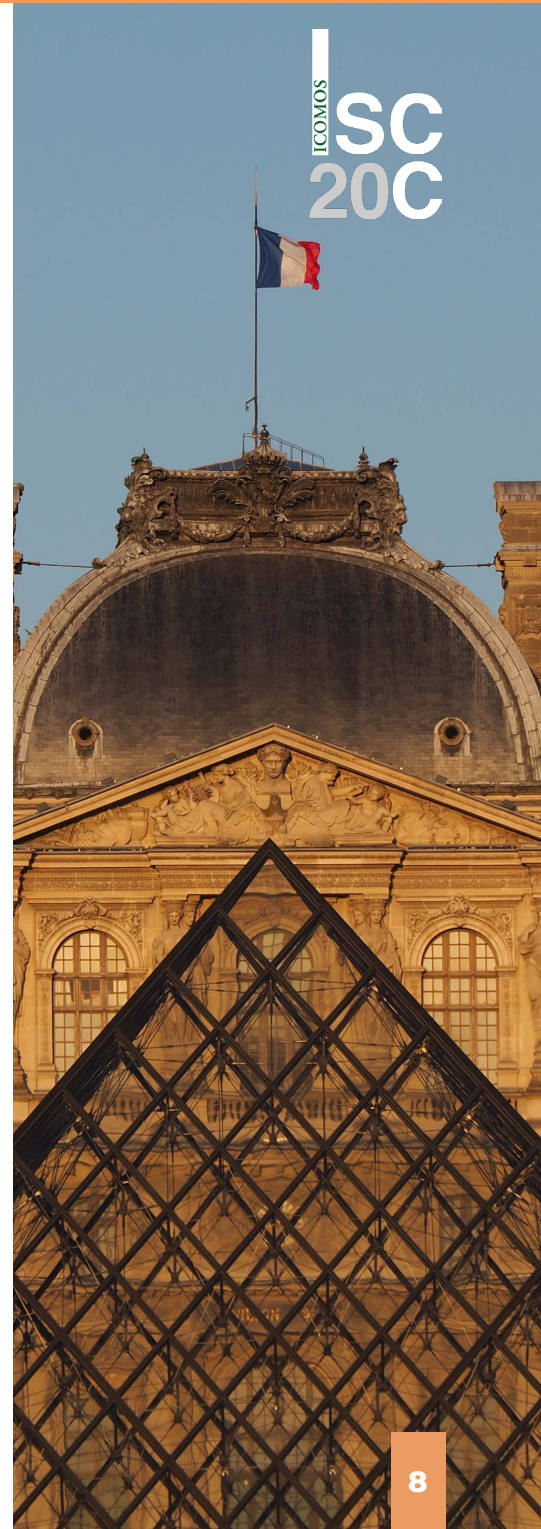
6.1: Omaksu varovainen lähestymistapa muutokseen.

Tee vain sen verran kuin on välttämätöntä ja niin vähän kuin mahdollista. Jokaisen toimenpiteen kanssa tulisi olla varovainen. Muutoksen laajuus ja syvyys tulisi minimoida. Käytä vain jo hyviksi havaittuja korjaustapoja ja vältä käsittelyjä, jotka voivat vahingoittaa historiallista materiaalia ja kulttuurista merkitystä; korjaukset pitäisi tehdä mahdollisimman vähän häiritsevin tavoin.

Muutosten tulisi olla niin peruutettavissa olevia kuin mahdollista.

Hienovaraisia, kohteen toimintakykyä ja toimivuutta parantavia toimenpiteitä, voidaan toteuttaa sillä ehdolla, että niillä ei vaikuteta haitallisesti kulttuuriseen merkitykseen. Kun harkitaan käyttötarkoituksen muutosta, täytyy löytää kohteelle soveltuva uusiokäyttö, joka säilyttää kulttuurisen merkityksen.

6.2: Arvioi ehdotettujen muutosten kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset suhteessa restaurointitoimiin ennen töiden aloittamista, ja tähtää siihen, että kaikki epäsuotuisat vaikutukset vältetään tai vähintään minimoidaan.



Paikan kulttuurinen merkitys täytyy määritellä ja ymmärtää, jotta kaikki muutosehdotusten haittavaikutukset voidaan minimoida tai välttää. Eri osatekijät, ominaisuudet ja arvot saattavat sietää eri määrän muutoksia. Tämä täytyy arvioida ja ymmärtää, ennen kuin tehdään sovitus- ja muutosehdotuksia, jotta paikan kulttuurinen merkitys saadaan säilytettyä ja pidettyä hallinnassa.

6.3: Tavallisten rakennusmääräysten ja -asetusten soveltaminen vaatii joustavia ja innovatiivisia lähestymistapoja, jotta voidaan varmistaa kulttuuriperinnön kannalta sopivat restaurointiratkaisut.

Standardoitujen lakien ja rakennusmääräysten soveltamisesta (esim. esteettömyysvaatimukset, terveys- ja turvallisuusmääräykset, paloturvallisuusvaatimukset, seismiset vahvistusvaatimukset, maisemavaatimukset, liikenteen hallinta ja energiatehokkuuden parantamismääräykset) voidaan joutua joustamaan, jotta kulttuurinen merkitys voidaan säilyttää. Analysoimalla ja neuvottelemalla asiaan olennaisesti liittyvien viranomaisien kanssa pitäisi pyrkiä välttämään tai minimoimaan kulttuuriperinnön kannalta negatiiviset vaikutukset. Jokainen tapaus tulisi arvioida erikseen sen omista lähtökohdista käsin.^{iv}

Kohta 7: Varmista kunnioitava lähestymistapa lisäyksiin ja interventioihin.

7.1: Lisäysten täytyy kunnioittaa historiallisesti arvokkaan paikan tai kohteen kulttuurista merkitystä.

Joissain tapauksissa toimenpiteiden suorittaminen (kuten uuden osan lisääminen rakennukseen tai puutarhaan, uusi täydennysrakennus kaupunkialueelle jne.) voi olla tarpeen, jotta voidaan varmistaa paikan tai kohteen kestävä kehitys. Huolellisen analyysin jälkeen uudet lisäykset tulisi suunnitella paikan tai kohteen mittakaavaa, sijaintia, sommitelmaa, mittasuhteita, rakennetta, maisemaa, materiaaleja, tekstuuria ja väriä kunnioittaen. Lisäysten tulisi olla havaittavissa uusiksi, niin että ne toimivat sopusoinnussa olemassa olevan kanssa mutta niin, että ne läheltä tarkasteltuna tunnistaa uusiksi; täydentäen eikä kilpaillen, tulkiten eikä matkien.

7.2: Uusien interventioiden suunnittelussa tulisi ottaa huomioon kohteen vallitseva luonne, mittakaava, muoto, sijainti, maisema, materiaalit, väri, patina ja yksityiskohdat.

Aiempien istutusten ja rakennusten huolellinen analysointi ja niiden suunnittelun suopea tulkinta voivat auttaa kehittämään sopivia suunnitteluratkaisuja. Kontekstiin suunnitteleminen ei kuitenkaan tarkoita ympäristön imitoimista.

Kohta 8: Tunnista, milloin käyttötarkoitus on osa merkitystä ja hallinnoi sen mukaisesti.

Silloin kun käyttötarkoitus liittyy paikan tai kohteen merkitykseen, restauroinnin tulisi tähdätä säilyttämään se, jos vain mahdollista. Kun käyttötarkoitusta vaihdetaan, paikan säilyttämisen nimissä, ja kun vanha käyttötarkoitus tai tehtävä liittyy paikan merkitykseen, tämä tulisi tuoda selkeästi esille.

Kohta 9: Kunnioita paikan tai kohteen autenttisuutta ja eheyttä.

9.1: Interventioiden tulisi säilyttää kulttuurinen merkitys ja vahvistaa sitä.

Merkittävät osatekijät täytyy korjata ja konservoida sen sijaan, että ne rekonstruoidaisiin.

Rakenteiden vahvistus ja tukeminen sekä merkittävien osatekijöiden korjaus on suositeltavampaa kuin niiden korvaaminen uusilla. Aina kun mahdollista, tulisi korvausmateriaalien täsmätä alkuperäisiin, mutta ne tulisi merkitä ja päivätä, jotta ne voidaan tunnistaa uusiksi.

Kokonaan kadonneiden kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen tai niiden tärkeiden osien rekonstruktio ei ole restaurointitoimenpide eikä sitä suositella. Rajoitettu, dokumentoinnin

tukema rekonstruktio voi kuitenkin vaikuttaa myönteisesti kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen eheyteen ja/tai sen ymmärrettävyyteen.

9.2: *Kunnioita merkittävien muutoskerrostumien ja ajan patinan arvoa.*

Paikan tai kohteen kulttuurinen merkitys historian todisteena perustuu pääsääntöisesti sen alkuperäisiin tai merkittäviin materiaalsiin ominaisuuksiin ja/tai autenttisuuden määrittäviin aineettomiin arvoihin. Alkuperäisen kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen tai siihen myöhemmin tehtyjen interventioiden, lisäysten, maisemaelementtien tai uusien osatekijöiden kulttuurinen merkitys ei kuitenkaan riipu pelkästään niiden iästä. Myöhemmät muutokset, jotka lisäävät oman kulttuurisen merkityksensä, pitäisi tunnustaa ja niitä pitäisi kunnioittaa, kun tehdään restaurointi- tai kehityspäätöksiä.

län tulisi olla havaittavissa kaikista ajan myötä tehdyistä toimenpiteistä ja muutoksista, ja sen tulisi käydä ilmi myös niiden patinasta. Tämä periaate on tärkeä suurimmalle osalle 1900-luvulla käytetyistä materiaaleista.

Paikan sisältö, kiintokalusteet, kalusteet, koneet, huonekalut, taideteokset, istutukset ja maisemaelementit, jotka vaikuttavat kulttuuriseen merkitykseen, pitäisi aina säilyttää kulttuurihistoriallisesti merkittävässä kohteessa, mikäli mahdollista.^v

HALLINNOI YMPÄRISTÖN KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ SILMÄLLÄPITÄEN

Kohta 10: **Ota huomioon ympäristön kestävä kehitys.**

10.1: On pidettävä huolta siitä, että löydetään sopiva tasapaino ympäristön kestävä kehityksen ja energiatehokkuuden parantamista varten tehtyjen muutosten sekä kulttuurisen merkityksen säilyttämisen välillä.

Paine 1900-luvun kulttuuriperinnön energiatehokkuuden parantamiseen tulee kasvamaan ajan myötä. Kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennuksen ja paikkojen haluttaisiin toimivan niin tehokkaasti kuin mahdollista. Energiatehokkuuden nimissä tehdyillä toimenpiteillä ei kuitenkaan saisi vaikuttaa negatiivisesti kulttuuriseen merkitykseen (mukaan lukien toiminta ja käyttö), jos se vain on mahdollista.

Restauroinnissa tulisi ottaa huomioon nykyaikaiset lähestymistavat ympäristön kestäväan kehitykseen.^{vi} Kulttuurihistoriallisesti merkittävään paikkaan tai kohteeseen kohdistuvat toimenpiteet tulisi tehdä kestäväan kehityksen mukaisilla menettelytavoilla ja tuotteilla. Näin tuetaan kohteen säilyttämistä ja kehittämistä sekä jatkuvaa hoitamista. Jotta voidaan saavuttaa käytännöllinen ja tasapainoinen ratkaisu, tarvitaan kaikkien osapuolten konsultointia. Näin kohteen kestävä kehitys voidaan taata. Kaikki mahdolliset vaihtoehdot, joilla toimenpide voidaan toteuttaa, ja joilla voidaan hoitaa ja tulkita kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen ja sen laajemman ympäristön kulttuurista merkitystä, täytyy pitää mielessä tulevia sukupolvia varten.

Olemassa olevan rakennuksen energiatoiminnan ymmärtäminen on olennainen ensimmäinen askel suunniteltaessa uudenlaisia energiankäyttöön liittyviä jälkiasennuksia. Tutki erityisiä teknisiä menetelmiä, järjestelmiä ja materiaaleja sopivien uudistustapojen löytämiseksi. Siellä, missä alkuperäiset materiaalit ovat pettäneet, tutki mahdollisuutta korvata tai korjata materiaalit energiatehokkaammilla vaihtoehdoilla siellä, missä tämä ei vaikuta negatiivisesti kulttuuriseen merkitykseen.

Uusiutuvien energiajärjestelmien, kuten tuuliturbiinien, aurinkopaneelien ja vedenkeräysjärjestelmien, vaikutuksia kulttuuriympäristöihin ja historiallisiin kaupunkiympäristöihin tulisi arvioida, ja niitä tulisi välttää, minimoida tai hillitä.

10.2: Edistä toimintaa ja keskustelua, joka liittyy 1900-luvun kulttuuriperinnön energiarestaurointiin ja ympäristön kestäväan kehitykseen.

Rohkaise tutkimaan ympäristön kannalta kestävien materiaalien, järjestelmien ja toimien kehittämistä 1900-luvun kulttuuriperinnön tarpeisiin.

Rohkaise koulutus- ja harjoitteluohjelmia omaksuma sellainen integroitu 1900-luvun kulttuuriperinnön säilyttämiseen tähtäävä lähestymistapa, jossa tasapainottuvat sekä kulttuurisen merkityksen restaurointi että ympäristön kestäväan kehityksen tarpeet.

TULKITSE, KOMMUNIKOI JA RAKENNA KAPASITEETTIA

Kohta 11: Edistä 1900-luvun kulttuuriperinnön asemaa puhumalla ja ottamalla kantaa sen puolesta laajan yhteisön edessä.

11.1: Kerro kulttuurisesta merkityksestä laajalle kuulijakunnalle.

Osallista avainyleisö ja asianosaiset vuoropuheluun, joka auttaa antamaan arvoa ja ymmärtämään 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja ja niiden restaurointia.

11.2: Esilletuominen ja tulkinta ovat restaurointiprosessin olennaisia osia.

Julkaise ja levitä 1900-luvun kulttuurihistorian tutkimusta ja restaurointi-/hoitosuunnitelmia. Järjestä tapahtumia ja hankkeita sopivien ammattiryhmien ja laajemman yhteisön kesken aina kun mahdollista.

11.3: Tulkitseminen on tärkeä restaurointitoimenpide.

Tulkinta on olennainen työkalu, kun halutaan kasvattaa yleistä arvostusta 1900-luvun kulttuurihistoriallisesti merkittäviä paikkoja ja kohteita kohtaan. Sillä on myös tärkeä rooli muutosta dokumentoitaessa ja merkitystä selitettäessä.

11.4: Rohkaise ja tue ammatillisia koulutusohjelmia, jotta 1900-luvun kulttuuriperinnön restaurointiin kohdistuvia taitoja ja kapasiteettia saadaan kasvatettua.

Koulutusohjelmiin ja ammatillisiin harjoitteluohjelmiin eri muodoissaan täytyy sisällyttää 1900-luvun kulttuuriperinnön restauroinnin periaatteet ja se, että huomioidaan tämän kokonaisuuden erityiset haasteet kuten merkityksen ymmärtäminen, tekniset ja materiaaliset ominaisuudet sekä ympäristön kannalta kestäväan kehityksen takaaminen.^{vii}

SANASTO

Aineeton kulttuuriperintö (=Intangible cultural heritage) tarkoittaa toiminnanharjoittamista, esillepanoa, ilmaisemista, tietoa ja taitoja sekä instrumentteja, esineitä, artefakteja ja niihin mielikuvissa liitettyjä kulttuuritiloja, jotka yhteisöt, ryhmät ja joissain tapauksissa yksilöt tunnistavat osaksi kulttuuriperintöään. **Aineettomat arvot** (=Intangible values) voivat sisältää historiallisia sosiaalisia, tieteellisiä tai henkisiä ja hengellisiä mielikuvia tai erityislaatuista luovuutta.

Autenttisuus (=Authenticity) on kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen kykyä ilmaista kulttuurinen merkityksensä todenmukaisella ja uskottavalla tavalla aineellisten ominaisuuksiensa ja aineettomien arvojen kautta. Autenttisuus riippuu kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tyypistä ja sen kulttuurisesta kontekstista.

Eheys/integriteetti (=Integrity) on käsite, joka mittaa kulttuurisesti merkityksellisen paikan tai kohteen sekä sen ominaisuuksien ja arvojen kokonaisvaltaisuutta ja vahingoittumattomuutta.

Eheyden/integriteetin tilaa tutkittaessa arvioidaan, missä määrin paikka tai kohde

- sisältää kaikki ne osatekijät, jotka ovat sen arvon ilmaisemisen kannalta tarpeellisia
- varmistaa merkityksestä kertovien ominaisuuksiensa ja prosessiensa kokonaisvaltaisen esilletulon
- kärsii kehityksen haittavaikutuksista ja/tai laiminlyönnistä

Esilletuominen/presentaatio (=Presentation) merkitsee tulkittun sisällön huolellisesti suunniteltua viestimistä jäsentämällä kulttuurihistoriallisesti merkittävällä paikalla tulkittua tietoa, fyysistä saavutettavuutta ja tulkittua infrastruktuuria. Ilmaisutapojen kirjo on laaja, ja siihen voi sisältyä muun muassa informatiivisia paneelikeskusteluja, museotyyppisiä esillepanoja, muodollisia kävelykierroksia, luentoja ja opastettuja kierroksia sekä multim mediasovelluksia ja internet-sivustoja (*ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites, 2008*).

Historiallinen kaupunkiympäristö (=Historic urban landscape) on urbaani alue, joka on ymmärrettävissä historiallisten kulttuuri- ja luonnonarvojen sekä kulttuuristen ja luonnollisten ominaisuuksien kerrostumien tuotokseksi. Näihin kerrostumiin sisältyy myös laajempi urbaani kontekstijapaikan maantieteellinen sijainti. Kontekstisisältää kohteen topografian, geomorfologian, hydrologian ja luonnon ominaisuudet. Lisäksi siihen kuuluvat kohteen historiallinen ja nykyaikainen rakennettu ympäristö, maanalainen ja maanpäällinen infrastruktuuri, avoimet tilat, puistot ja puutarhat, maankäyttömallit ja tilalliset järjestelyt, havainnot ja visuaaliset suhteet sekä muut kaupunkirakenteen osatekijät. Käsite sisältää myös sosiaaliset ja kulttuuriset toiminnot ja arvot sekä taloudelliset prosessit ja kulttuuriperinnön monimuotoisuuteen ja identiteettiin liittyvät aineettomat ulottuvuudet. (*UNESCO Recommendation of the Historic Urban Landscape, 2011*)

Historialliset puistot ja puutarhat (=Historic Gardens) tarkoittavat suunniteltuja maisemia, joihin sisältyy arkkitehtonisia ja puutarhanhoidollisia elementtejä ja joita arvostetaan niiden historiallisten, esteettisten ja sosiaalisten merkitysten perusteella.

Hoitosuunnitelma (=Management plan) on asiakirja, joka – kuten säilyttämisen hallintasuunnitelma – luo viitekehysten paikan hoitamiseksi. Asiakirja sisältää kaikki tulevat muutokset, mutta voi toimia myös laajemmassa mittakaavassa ja sisältää toiminnallisia kysymyksiä. Hoitosuunnitelmia käytetään usein kulttuuriympäristöjen/kulttuurimaisemien hoidossa, koska niiden säilyttämisessä ensisijainen toimintatapa on jatkuva, aktiivinen huolenpito.

Interventio/toimenpide (=Intervention) on muutos tai mukautus, joka sisältää muutoksia sekä paikan aineellisiin että aineettomiin ominaisuuksiin.

Sanaa **kohde** (=site) käytetään tässä asiakirjassa, kun tarkoitetaan määriteltyä aluetta, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä. Se on **paikka**-sanan alakäsite, ja se kattaa monumentit, arkeologian, rakennukset, rakenteet, tilat ja puutarhat sekä puistot. Sillä voi olla sekä aineellisia että aineettomia ulottuvuuksia.

Konservointi/entisöinti (=Restoration) tarkoittaa paikan palauttamista tunnettuun aiempaan vaiheeseen poistamalla myöhempiä lisäyksiä tai järjestämällä olemassa olevia elementtejä uudelleen käyttäen mahdollisimman vähän uutta materiaalia.

Korjaus (=Repair) voi sisältää olemassa olevan ja/tai uuden perusmateriaalin konservointia ja rekonstruktioita tavoitteena saada korjauskohde toimivaan kuntoon.

Kulttuurinen merkitys (=Cultural significance) (lyhennetty myös muotoihin **merkityksellisyys** ja **merkitys**) tarkoittaa esteettistä, historiallista, tieteellistä, sosiaalista, hengellistä ja/tai henkistä arvoa menneille, nykyisille ja tuleville sukupolville. Kulttuurinen merkitys ilmenee kulttuurihistoriallisesti merkittävässä paikassa tai kohteessa itsessään, sen ominaisuuksissa, puitteissa, perusmateriaalissa, käytössä, merkityksissä, tallenteissa sekä siihen liittyvissä mielikuvissa, paikoissa ja esineissä. Kulttuurihistoriallisesti merkittäville paikoille voi olla eri yksilöille ja ryhmille lukuisia eri merkityksiä.

Kulttuurireitti (=Cultural route) on mikä vain kommunikoinnin reitti, olipa kyseessä sitten maa, vesi tai muu reittityyppi. Kulttuurireitti on rajattu, ja sitä luonnehtii se, että sillä on itselleen ominainen, dynaaminen ja historiallinen käyttötarkoitus, joka vastaa tiettyyn, selvästi määriteltyyn tarpeeseen (*ICOMOS julistus kulttuurireiteistä, 2008*).

Kulttuuriympäristöt/kulttuurimaisemat (=Cultural landscapes) ilmentävät luonnon ja ihmiskunnan yhteisiä tuotoksia. Niissä näkyy ihmiskunnan kehityksessä ja asettumisessa aikojen kuluessa tapahtunut evoluutio, jonka taustalla ovat olleet luonnonympäristön aiheuttamat fyysiset rajoitteet ja/tai mahdollisuudet, sekä niitä seuranneet sekä sisäiset että ulkoiset sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset tekijät. Kulttuuriympäristöt/kulttuurimaisemat jakautuvat kolmeen kategoriaan: suunnitellut (kuten historialliset puistot ja puutarhat), kehittyvät (kuten maatalousympäristöt ja kaupunkiympäristöt) sekä assosiativiset (joissa luonnonmaisema liitetään mielikuvissa henkisiin, taiteellisiin tai sosiaalisiin arvoihin).

Kunnossapito (=Maintenance) tarkoittaa kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen materiaalin ja ympäristön jatkuvaa, suojelevaa huolenpitoa. Kunnossapito on eri asia kuin korjaaminen.

Paikan **ominaisuuksiin/attribuutteihin** (=Attributes) sisältyvät sen fyysinen sijainti, muoto, perusmateriaali ja käyttötapa, sen suunnittelutavat, arkkitehtoninen suunnittelu (sisältäen värisuunnitelmat), rakennejärjestelmät ja tekninen varustus sekä sen esteettiset ominaisuudet.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävän paikan tai kohteen **osatekijät/elementit** (=Elements) voivat sisältää paikan tai kohteen sommittelun/suunnittelun, sisätilat, kalusteet, paikkaan liittyvät huonekalut ja taideteokset sekä puitteet ja maiseman.

Paikka-sanaa (=Place) käytetään tässä asiakirjassa kuvailemaan maantieteellisesti määriteltyä aluetta, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä. Paikka-sana kattaa esineet, tilat ja näkymät, monumentit, rakennukset, rakenteet, arkeologiset alueet, historialliset kaupunkiympäristöt, kulttuuriympäristöt, kulttuurireitit ja teollisuusalueet. Paikalla voi olla aineellisia ja aineettomia ulottuvuuksia. Katso myös sana **"kohde"**, joka on paikka-käsitteen alakäsite.

Palautettavuus (=Reversibility) tarkoittaa, että kohde voidaan palauttaa entiselleen ilman että historiallinen perusmateriaali vahingoittuu tai muuttuu. Useimmissa tapauksissa täydellinen palautettavuus ei ole mahdollista.

Perusmateriaali (=Fabric) tarkoittaa paikan fyysistä materiaalia sisältäen kaikki sen osatekijät, kiintokalusteet, sisällöt ja esineet sekä luonnonelementit. Perusmateriaali voi määrittää tiloja ja näkymiä. (*Burran julistus, 2013*)

Puitteilla (=Setting) tarkoitetaan paikan välitöntä ja laajennettua ympäristöä, joka on osa paikan merkitystä tai joka tuo merkitykselle ja paikan selvästi erottuvalle luonteelle lisäarvoa (*Xi'an Declaration, 2005*).

Rekonstruktio (=Reconstruction) tarkoittaa paikan palauttamista tunnettuun aiempaan vaiheeseen lisäämällä uutta materiaalia.

Restaurointi (=Conservation) tarkoittaa kaikkea sellaista toimintaa, jonka tavoitteena on pitää huolta paikasta tai kohteesta siten, että sen kulttuurinen merkitys säilyy (*Burran julistuksesta, 2013*)

Sovittaminen (=Adaptation) tarkoittaa paikan tai kohteen muokkaamista sen nykyisen käytön tai ehdotetun uuden käytön tarpeisiin. (*Burran julistus, 2013*)

Säilyttämisen hallintasuunnitelma (SHS) (=Conservation management plan) on asiakirja, joka luo viitekehyksen paikan hallinnalle sisältäen myös tulevat muutokset. Asiakirja sisältää paikan kulttuurihistoriallisen merkityksen tunnistamisen sekä kaikki sellaiset mahdolliset rajoitteet, joiden takia merkitys voi joutua muutoksen takia uhatuksi. Asiakirja määrittelee toimintatavat, joiden avulla merkitys pystytään säilyttämään tulevaisuudessakin. Joissain maissa käytetään myös termiä **"restaurointisuunnitelma"** (=conservation plan), joskin joissain tapauksissa tämä termi kattaa vain fyysiseen restaurointiin liittyvät kysymykset. Katso myös **hoitosuunnitelma**.

Teollisuusperintö (=Industrial heritage) tarkoittaa teollisuusalueita, rakenteita, rakennuskomplekseja, alueita ja maisemia sekä niihin liittyvää koneistoa, esineitä ja asiakirjoja, jotka tarjoavat todistusaineiston menneistä tai meneillään olevista teollisista tuotantoprosesseista, raaka-aineiden hankinnasta, niiden muuttamisesta tuotteiksi sekä niihin liittyvistä energia-, vesi- ja kuljetusverkostoista (*Dublin Principles, 2011*).

Tulkinta (=Interpretation) viittaa laajaan kirjoon mahdollisia toimintatapoja, joiden tarkoitus on kasvattaa kulttuurihistoriallisesti merkittäviin paikkoihin ja kohteisiin liittyvää yleistä tietoisuutta sekä lisätä ymmärrystä niitä kohtaan. Näihin toimintatapoihin voi sisältyä sekä fyysisten että sähköisten julkaisujen laatimista; yleisöluentoja; paikalla tehtyjä ja paikkaan suoraan liittyviä, muualla tehtyjä installaatioita; koulutusohjelmia; yhteisön aktiviteetteja sekä jatkuvaa tutkimustyötä, koulutusta ja tulkintaprosessin itsensä arvioimista (*ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites, 2008*).

Ympäristön kestävä kehitys (=Environmental sustainability) tarkoittaa sekä luonnollisten että ihmisen tekemien ympäristöjen laadun pitkäjänteistä säilyttämistä ja/tai parantamista ottamalla huomioon niihin vaikuttavat osatekijät ja prosessit.

VIITTEET

ⁱ Keskeisiä ICOMOSin, UNESCO:n ja muiden avainjärjestöjen laatimia asiakirjoja ja julistuksia:

- Venetsian julistus, *The Venice Charter, International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites, 1964*
- Firenzen julistus, *The Florence Charter – Historic Gardens, 1981*
- Washingtonin julistus, *The Washington Charter – Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas, 1987*
- Eindhovenin asiakirja, DOCOMOMO, 1990
- *Nara Document on Authenticity, 1994 + Nara +20, 2014*
- Arkkitehtuuriperinnön analyysin, konservoinnin ja restauroinnin periaatteet, 2003
- *Xi'an Declaration on the Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas, ICOMOS, 2005*
- ICOMOS julistus kulttuurireiteistä, *ICOMOS Charter on Cultural Routes, 2008*
- *ICOMOS Charter on the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites, 2008*
- *The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas, 2011*
- *ICOMOS / TICCIH Principles for the Conservation of Industrial Heritage Sites, Structures, Areas and Landscapes*
- *Dublin Principles, 2011*
- *Burrans julistus, Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance, 2013* ja siihen liittyvät ohjeistukset
- Maailmanperintösopimuksen toimintaohjeisto, *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, UNESCO, 2016*

ⁱⁱ *Xi'an Declaration on the Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas, ICOMOS, 2005*

ⁱⁱⁱ Esimerkiksi *Texto de Mexico 2011* ja *Moscow Declaration 2006*.

^{iv} Tietyissä tapauksissa 1900-luvun rakennusperinnössä käytettyjen materiaalien elinkaari on lyhyempi kuin perinteisten materiaalien. Asianmukaisten restaurointi- ja/tai korjaustoimenpiteiden sekä materiaalin ominaisuuksiin ja korjaustapaan liittyvän tiedon puute voi tarkoittaa, että niihin täytyy tarttua radikaalimmalla otteella kuin perinteisiin rakennusmateriaaleihin. On myös mahdollista, että toimenpiteitä täytyy tehdä tulevaisuudessa lisää.

^v Niiden poistaminen ei ole hyväksyttävää ellei siirtäminen ole ainoa keino varmistaa niiden turvaaminen ja säilyminen. Ne pitäisi palauttaa paikoilleen heti, kun olosuhteet sen sallivat.

^{vi} United Nations, *New Urban Agenda, 2017*

^{vii} UIA (international Union of Architects) Architectural Education Commission Reflection Group

KUVAT

Page 1: Guggenheim Museum New York (1959), Frank Lloyd Wright. Photo: © Joe Dudeck on Unsplash

Page 5: Christ the Redeemer (1931), Paul Landowski. Photo: © Andrea Leopardi on Unsplash

Page 8: Louvre Pyramid (1989), I. M. Pei. Photo: © Rafael Garcin on Unsplash

Page 11: Kaedi Regional Hospital (1992), Fabrizio Carola. Photo: © Alexis Doucet, CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>>, via Wikimedia Commons

The design of the document was done by Maria Gabriela Quin, master student at Brandenburg University of Technology in Cottbus (BTU).

Tämän käännöksen on laatinut Anni Kauhanen Brandenburgin teknillisen yliopiston (BTU) maisteriopintojen aikana Cottbusissa, Saksassa.

Käännöstehtävä oli osa professori, tohtori Leo Schmidin ja tohtoritutkintoa suorittavan Katelyn Williamsin vetämää opintoprojektia, joka oli suunnattu kansainvälisten kulttuuriperinnön suojeluun tähtäävien World Heritage ja Heritage Conservation and Site Management -maisteriohjelmien opiskelijoille. BTU vetää puoleensa opiskelijoita ympäri maailmaa, ja jo pelkästään tälle kurssille osallistui yli tusinan kieliryhmän edustajia, mikä loi ainutlaatuisen mahdollisuuden tehdä tästä asiakirjasta niin laajalti saatavilla oleva kuin mahdollista. Kuitenkin, kuten kaikissa tämän kaltaisissa käännöksissä, tuli esiin joitain käsitteisiin ja termeihin liittyviä seikkoja – kaikki ei ole suoraan käännettävissä kohdekielille. Kääntäjät valitsivat termit, jotka he kokivat kaikkein sopivimmiksi, mutta tämä asiakirja on avoin laajemman kulttuuriperintöyhteisön kommentoinnille ja ehdotuksille.

The logo features the word 'ICOMOS' written vertically in white on a dark green rectangular background. To the right of this, the letters 'SC' are stacked above '20C', all in a large, bold, dark green sans-serif font.

ICOMOS
SC
20C

To learn more about the work of the ISC20C or how to join as a member, visit isc20c.icomos.org